

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Adroddiad i:	PWYLLGOR GWAITH
Dyddiad:	19 CHWEFROR 2018
Pwnc:	FFRAMWAITH AR GYMORTH DEWISOL TUAG AT DRETHI BUSNES – ELUSENNAU A SEFYDLIADAU DIELW
Aelod(au) Portffolio:	Y CYNGHORYDD JOHN GRIFFITH – AELOD PORTFFOLIO (CYLLID)
Pennaeth Gwasanaeth:	MARC JONES – PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	GERAINT H JONES – RHEOLWR GWASANAETH REFENIW A BUDD-DALIADAU 01248 752651 GeraintH.Jones@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	DIM YN BERTHNASOL

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

ARGYMHELLION

- Bod y Pwyllgor Gwaith yn mabwysiadu'r Fframwaith cyfredol mewn perthynas â Chymorth Dewisol tuag at Drethi Busnes – Elusennau a Sefydliadau Dielw fel y manylir arno yn Atodiad A ar gyfer blwyddyn ariannol 2018/19 yn unig a'i fod yn rhoi cyfarwyddyd i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 i sicrhau bod y gweithdrefnau gweinyddol cyn 31 Mawrth 2018 yn rhoi gwybod i'r elusennau a'r sefydliadau dielw perthnasol y bydd y polisi mewn grym ar gyfer 2018/19 yn unig ac y bydd yn dod i ben ar 31 Mawrth 2019.
- Bod y Pwyllgor Gwaith yn cytuno i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 gynnal ymgynghoriad cyhoeddus ar y fframwaith yn ystod hanner cyntaf 2018/19 gyda fframwaith diwygiedig yn cael ei weithredu o 1 Ebrill 2019.

CEFNDIR

Mae'n rhaid i eiddo annomestig (ar wahân i rai eithriadau, megis amaeth, addoldai, adeiladau a ddefnyddir gan bobl anabl ac ati) dalu trethi annomestig. Yr enw cyffredin ar y trethi hyn yw trethi busnes er nad yw pawb sy'n eu talu yn fusnesau yn yr ystyr gyffredin. Yn wir, mae'r system o gymorthdaliadau wedi'i dylunio'n rhannol i liniaru baich trethiant ar ddeiliaid ar wahân i fusnesau.

Mae'n rhaid i Awdurdodau Lleol yng Nghymru roi cymorth trethi mandadol yn unol â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 (DCLIL88), fel y cafodd ei diwygio gan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003.

Dan DCLIL88, gall Awdurdodau Lleol hefyd roi cymorth dewisol neu ryddhad o'r trethi o hyd at 100% o'r trethi sy'n daladwy. Mae hyn yn berthnasol i eiddo a ddefnyddir gan:-

- Elusennau ("ychwanegiad o 20%" yn ogystal â'r cymorth mandadol o 80%);
- Sefydliadau dielw eraill.

Mae costau caniatáu cymorth dewisol tuag at drethi busnes yn cael eu hysgwyddo'n rhannol gan y Gronfa ar gyfer Trethi Annomestig (h.y. Llywodraeth Cymru) a chan drethdalwr lleol.

Er enghraifft, mae Llywodraeth Cymru yn ysgwyddo 90% o'r gost mewn perthynas â sefydliadau dielw. Mae hynny'n golygu bod pob £1 sy'n cael ei wario gan y Cyngor yn prynu cymorth o £10 i'r trethdalwr.

Fodd bynnag, yn achos yr “ychwanegiad 20%”, mae Llywodraeth Cymru yn ysgwyddo 25% o'r gost. Mae hynny'n golygu bod pob £7.50 a warir gan y Cyngor yn prynu cymorth sy'n werth £10 i'r trethdalwr.

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR GWAITH CHWEFROR 2017

Ar 14 Chwefror 2017, ymestynnodd y Pwyllgor Gwaith ei Fframwaith ar Gymorth Dewisol tuag at Drethi Busnes - Elusennau a Sefydliadau Dielw am gyfnod o flwyddyn. Fe benderfynodd hefyd ohirio'r ymgynghoriad cyhoeddus ar y fframwaith a bod y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 yn adrodd yn ôl i'r Pwyllgor Gwaith ynghylch datblygu'r fframwaith hwn ar gyfer y dyfodol wedi cymryd i ystyriaeth adolygiad Llywodraeth Cymru o'i gynllun cymorth ar gyfer busnesau bychain ac effaith yr ail-brisio o ran cost y polisi cyfredol yn ystod 2017/18.

Yn ystod 2017/18, mae'r canlynol wedi digwydd -

- Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei gynllun cymorth parhaol newydd tuag at drethi busnesau bach yn effeithiol o 1 Ebrill 2018 ar 13 Rhagfyr 2017. Bydd y cynllun newydd yn cyfyngu nifer yr eiddo a fydd yn gymwys ar gyfer cymorth trethi busnesau bach i ddau fesul busnes ym mhob awdurdod lleol, gan atal busnesau mwy a chadwyni cenedlaethol rhag elwa o'r cynllun. Mae'r cynllun parhaol newydd yn ceisio rhoi cymorth mwy effeithiol i fusnesau bychan a lleol gan ryddhau £7m i gefnogi busnesau o'r fath. Mewn rhai achosion, diwygiwyd y trothwyon hawlio o ran gwerth ardrethol.
- Bydd y cynllun parhaol newydd hefyd yn darparu – cymorth ychwanegol ar gyfer y sector gofal plant, cymorth wedi ei dargedu ar gyfer prosiectau pŵer hydro bychan, ymestyn y cymorth dro dro trethi i fusnesau'r stryd fawr i 2018/19 a £1.3m pellach ar gyfer awdurdodau lleol yn 2018/19 i gefnogi busnesau lleol a fyddai'n cael y budd mwyaf o gymorth ychwanegol.
- Mae effaith yr ailbrisiad ar y fframwaith cymorth dewisol trethi busnes wedi bod yn gost niwtral a rhagwelir y bydd y gost ar gyfer 2017/18 yn £60k yn unol â'r gyllideb gyfredol ar gyfer y cynllun yn 2017/18.
- Mae dogfen ymgynghori ddrafft wedi cael ei chwblhau (yn Gymraeg a Saesneg) mewn perthynas â fframwaith cymorth dewisol trethi busnes y Cyngor ac fe'i hadolygwyd gan y Panel Sgriwtini Cyllid ar 1 Rhagfyr 2017 a oedd yn derbyn bod yr ymarfer, mewn egwyddor, yn un gwerth chweil, yn amodol ar rai newidiadau posibl a allai godi yn sgil cynllun newydd parhaol Llywodraeth Cymru ar gymorth trethi i fusnesau bach a diwygio'r cwestiynau a oedd yn destun ymgynghoriad. Byddai gwariant bychan ar ran y Cyngor, drwy drefniadau ariannol gyda Llywodraeth Cymru, yn arwain at gryn dipyn mwy o gymorth i elusennau a sefydliadau di-elw. Byddai gwario £60k dan y fframwaith presennol yn arwain at £202k o gymorth gyda threthi busnes i elusennau a sefydliadau dielw.
- Oherwydd y posibilrwydd y byddai goblygiadau ariannol i ymgynghoriad o'r fath ac oherwydd na chafwyd y setliad terfynol ar gyfer 2018/19 tan 20 Rhagfyr 2017, a oedd yn cynnwys y £1.3m o gymorth ychwanegol ar gyfer busnesau bach, nid yw'r amserlen yn caniatáu digon o amser i ymgynghori ac i ddiwygio'r fframwaith. Byddai angen i gostau posibl gael eu trafod a'u hadlewyrchu yn y gyllideb arfaethedig ar gyfer 2018/19.
- O'r herwydd, argymhellir bod y polisi cyfredol yn cael ei fabwysiadu am flwyddyn arall gyda'r ymgynghoriad yn digwydd yn ystod chwe mis cyntaf 2018/19 gan ganiatáu digon o amser ar gyfer ymateb a sefydlu'r goblygiadau ariannol, os bydd rhai o gwbl, gyda'r fframwaith newydd i ddod i rym ar 1 Ebrill 2019.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Mae'r polisi cymorth cyfredol wedi bod yn llwyddiant yn yr ystyr nad oes bron unrhyw geisiadau wedi dod i law nad ydynt wedi'u cynnwys yn y polisi. Mae hyn wedi arwain at ostyngiad sylweddol yn nifer y ceisiadau sy'n cael eu hystyried yn unigol.

Byddai peidio ag ymestyn y polisi dewisol cyfredol i roi cymorth trethi busnes i Elusennau a sefydliadau dielw yn golygu y byddai'n rhaid i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 ddelio gyda phob cais yn unigol gan roi ystyriaeth i ganllawiau gan Lywodraeth Cymru a pholisïau/canllawiau'r Pwyllgor Gwaith. (Gweler Cyfansoddiad y Cyngor – Cynllun Dirprwyo i Swyddogion penodol (Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 a'r ddyletswydd benodol y manylir arni dan 3.5.3.5.19).

Os yw'r Pwyllgor Gwaith o'r farn y dylid ymgynghori, byddai'n rhaid gohirio'r penderfyniad ar y fframwaith newydd hyd fis Mawrth 2018 ar ôl i'r ymgynghoriad orffen. Os methir gwneud penderfyniad ym mis Mawrth 2018, byddai'n rhaid, fel y soniwyd uchod, i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 ddelio gyda phob cais yn unigol.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae penderfyniadau i roi rhyddhad o'r Dreth Fusnes i elusennau a sefydliadau dielw wedi cael ei ddirprwyo i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151. Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith greu canllawiau a pholisi i'r swyddog yma gyfeirio at i sicrhau cysondeb a thegwch o ran y penderfyniadau.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Mae'r polisi hwn yn cyfrannu at nodau corfforaethol yr Awdurdod – sef adfywio ein cymunedau a datblygu'r economi a thrawsnewid gwasanaethau hamdden yn bennaf.

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Mae £60k wedi ei glustnodi o fewn y gyllideb am 2017/18. Y gwariant rhagdybiedig ar ddiwedd chwarter 3 yw £61k*. Yn achos cyllideb 2018/19, mae £60k wedi cael ei glustnodi tuag at gost darparu cymorth dewisol ar gyfer elusennau a sefydliadau dielw.

* Mae'r costau hyn yn cynnwys addasiadau ar gyfer blynyddoedd blaenorol yn ystod 2017/18 yn wahanol i Atodiad A sy'n dangos ffigyrau ar gyfer 2017/18 yn unig.

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori? Beth oedd eu sylwadau?

1	Prif Weithredwr / Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	Dim sylw
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Awdur yr adroddiad
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Dim sylw
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	
7	Sgriwtini	
8	Aelodau Lleol	
9	Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill	

E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)

1	Economaidd	
2	Gwrthdodi	

3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	

F - Atodiadau:

Atodiad A – Fframwaith Cymorth tuag at Drethi Busnes ar gyfer Elusennau a Sefydliadau Dielw.

FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

Penderfyniad gan Bwyllgor Gwaith Cyngor Sir Ynys Môn, 14 Chwefror 2017.
 Panel Sgrwtini Cyllid – cofnodion 1 Rhagfyr 2017
 Rheoliadau Ardrethu Annomestig (Symiau a Godir)(Cymru) 2016 Rhif 1247 (Cy. 295)
 Gorchymyn Ardrethu Annomestig (Cymorth i Fusnesau Bychan) (Cymru) 2017

ATODIAD A

Categori	Disgrifiad	Mandadol	Dewisol	Cyfanswm	Cost i'r Cyngor	Rhif
A (1)	Neuaddau Pentref, Canolfannau Cymunedol, Sefydliadau Coffadwrol, Clybiau Hen Bobl,	80%	20%	100%		58

	Cymdeithasau Sgowntiaid a Geidiaid, Cadlanciau'r Môr, Hosbis, Cylchau Chwarae	£114,606	£24,314	£138,920	£18,236	
A (2)	Diogelwch arforol	80%	20%	100%		6
		£37,298	£7,913	£45,211	£5,935	
B (1)	Clybiau adloniant, Theatrau, Ystafelloedd Bandiau ac Amgueddfeydd - (elusen gofrestrdig)	80%	20%	100%		8
		£21,986	£4,740	£26,726	£3,555	
B (2)	Clybiau adloniant, Theatrau, Ystafelloedd Bandiau ac Amgueddfeydd - (heb fod yn elusen gofrestrdig)	0%	100%	100%		30
		£0	£123,430	£123,430	£12,343	
C (1)	Sefydliai Addysgol statudol neu ar agor i bawb	80%	20%	100%		1
		£5,893	£1,250	£7,143	£938	
C (2)	Sefydliadau Addysgol	80%	0%	80%		11
		£341,536	£0	£341,536	£0	
CH	Siopau Elusennol	80%	0%	80%		19
		£66,056	£0	£66,056	£0	
D	Sefydliadau Adfywio, Cyflogi, Ailsefydlu	80%	20%	100%		1
		£5,537	£1,175	£6,712	£881	
DD	Cydraddoldeb hiliol a lleiafrif ethnig	80%	20%	100%		0
		£0	£0	£0	£0	
E (1)	Elusen gofrestrdig neu at bwrpas elusennol lle mae eu hamcanion hefo gwerthoedd cyffredin sylweddol ag amcanion y Cyngor ac sy'n gwasanaethu trigolion yr Ynys yn bennaf	80%	20%	100%		6
		£78,040	£16,556	£94,596	£12,416	
E (2)	Heb fod yn elusen gofrestrdig lle mae eu hamcanion hefo gwerthoedd cyffredin sylweddol ag amcanion y Cyngor ac sy'n gwasanaethu trigolion yr Ynys yn bennaf	0%	100%	100%		5
		£0	£17,237	£17,237	£1,724	
F (1)	Elusen gofrestrdig neu at bwrpas elusennol lle mae eu hamcanion yn cael eu cynorthwyo gan y Cyngor ond, naill ai nad oes gwerthoedd cyffredin sylweddol efo amcanion y Cyngor neu nad ydynt yn gwasanaethu trigolion yr Ynys yn bennaf.	80%	0%	80%		0
		£0	£0	£0	£0	
F (2)	Heb fod yn elusen gofrestrdig lle mae eu hamcanion yn cael eu cynorthwyo gan y Cyngor ond, naill ai nad oes gwerthoedd cyffredin sylweddol hefo amcanion y Cyngor neu nad ydynt yn gwasanaethu trigolion yr Ynys yn bennaf.	0%	80%	80%		1
		£0	£1,182	£1,182	£118	
FF	Meysydd Sioe Amaethyddol	80%	20%	100%		1
		£18,487	£3,922	£22,409	£2,942	
G	Dim un o'r categorïau uchod.	Amrywiol	Amrywiol	Amrywiol		0
		£0	£0	£0	£0	
	Cyfanswm – 2017/18	£689,439	£201,719	£891,158	£59,088	147
	Cost pob Band D – 2017/18				£1.92	

